

ภาคผนวก

**พระราชดำรัสที่นายกรัฐมนตรี
และวงการศึกษา
และการพัฒนาควรจำใส่ใจเกล้า**

เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2532 มหาวิทยาลัยรามคำแหง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยศิลปากรและราชวิทยาลัยแพทย์แห่งประเทศไทย ได้ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และฉลองพระองค์ครุยที่ศาลาดุสิตาลัย ในการนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานกระแสพระราชดำรัส

กระแสพระราชดำรัสนั้นสั้น แต่มีข้อความที่จรรจงเกี่ยวกับการศึกษาและการพัฒนา กระแสพระราชดำรัสต่าง ๆ มักจะทรงชี้ทิศทางที่สำคัญ ๆ ไม่น่าจะผ่านไปหรือรับรู้กันในวงแคบ ๆ สื่อมวลชนน่าจะนำมาเผยแพร่เพื่อไปสู่การรับรู้กันในวงกว้าง และพิจารณาให้ลึกซึ้ง เพื่อประกอบการทำงานในด้านต่าง ๆ ให้ได้ผลดีแก่ประเทศชาติ ขออัญเชิญพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2532 มาทุกตัวอักษรดังต่อไปนี้

สำเนา

พระราชดำรัส

ในพิธีทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ของ 5 สถาบัน

ณ ศาลาดุสิตาลัย พระราชวังดุสิต

เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2532

ขอขอบในสถาบันการศึกษาทั้ง 5 แห่งเป็นอันมาก ที่นำปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ และเสื้อครุยมามอบให้ นับเป็นการให้เกียรติยกย่องข้าพเจ้าอย่างแท้จริง เมื่อได้รับแล้ว ผู้รับก็ควรแสดงสัมไมทนียกตามธรรมเนียม ข้าพเจ้าจึงขอ นำข้อสังเกตซึ่งอาจเป็นประโยชน์แก่การจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัย มาปรารภกับท่าน

เจตนาสำคัญข้อหนึ่งของมหาวิทยาลัยก็คือ มุ่งจะอบรมนักศึกษาให้เป็นคนเก่ง คือ ให้ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ รอบตัว เช่น ในด้านวิชาการ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความกล้าหาญ สามารถในการแสดงออกและด้านความกระตือรือร้นที่จะก้าวหน้า เป็นต้น การสอนคนให้เก่งนี้ ถ้าดูเฉพาะบางแง่บางมุม อาจเห็นว่าดีว่าสอดคล้องต้องกับสมัยเร่งรัดพัฒนา แต่ถ้ามองให้ถี่ถ้วน

รอบด้านแล้ว จะเป็นการมุ่งสอนคนให้เก่งเป็นเกณฑ์อาจทำให้เกิดจุดบกพร่องต่าง ๆ ขึ้นในตัวบุคคลได้ไม่น้อย ที่สำคัญก็มี

1. บกพร่องในความคิดพิจารณาที่รอบคอบและกว้างไกล เพราะใจร้อน เร่งจะทำการให้เสร็จโดยเร็วเป็นเหตุให้การงานผิดพลาด ชัดข้อง และล้มเหลว

2. บกพร่องในความนับถือและเกรงใจผู้อื่น เพราะถือว่าตนเป็นเลิศ เป็นเหตุให้เย่อหยิ่ง มองข้ามความสำคัญของบุคคลอื่น และมักก่อความขัดแย้ง ทำลายไมตรีจิตมิตรภาพตลอดจนความสามัคคีระหว่างกัน

3. บกพร่องในความมั่งคั่งพอเหมาะพอดีในการกระทำทั้งปวง เพราะมุ่งหน้าแต่จะทำตัวให้เด่น ให้ก้าวหน้า เป็นเหตุให้เห็นแก่ตัว เอาวดเอาเปรียบ

4. บกพร่องในจริยธรรมและความรู้จักผิดชอบชั่วดี เพราะมุ่งแต่จะแสวงหาประโยชน์เฉพาะตัวให้เพิ่มพูนขึ้น เป็นเหตุให้ทำความผิดและความชั่วทุจริตได้ โดยไม่รู้สึกละดุ้งสะเทือน

ผู้ที่มีจุดบกพร่องดังกล่าวนี้ เห็นกันอยู่ว่ามักจับเหตุจับผล จับหลักการไม่ถูก ส่วนใหญ่จึงประสบปัญหาและความผิดพลาด ไม่อาจสร้างความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืนแท้จริงให้แก่ตนแก่บ้านเมืองได้ตามเป้าหมาย ดังนั้น นอกจากจะสอนคนให้เก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอบรมให้ดีพร้อมไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพพร้อม คือทั้งเก่งทั้งดีมาเป็นกำลังของบ้านเมือง กล่าวคือ ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับสร้างสรรค์ ให้ความดีเป็นปัจจัยและพลังประดับประดาครอบงำนำความเก่งให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร ที่อำนวยผลเป็นประโยชน์อันพึงประสงค์แต่ฝ่ายเดียว ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้ามหาวิทยาลัยทั้งหลายร่วมมือกันสร้างความเก่งและความดีให้เกิดพร้อมกันในตัวนักศึกษาได้ อีกไม่นาน ความผิดพลาด สับสนรวมทั้งปัญหาข้อขัดข้องนานาประการในบ้านเมืองเราจะทุเลาลดน้อยลง และความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืนจะบังเกิดขึ้นได้รวดเร็วกว่าที่เรากำลังเร่งร้อนกระทำกันอยู่ในเวลานี้

ขอขอบใจทุกท่านและทุกสถาบันอีกครั้งหนึ่ง ทั้งขออวยพรให้มีความสุข ความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป ในหน้าที่และสัมมาชีพที่แต่ละท่านประกอบอยู่

สำเนาถูกต้อง
(นายสมศักดิ์ จตุรภัทร)
สำนักราชเลขาธิการ
3 ตุลาคม 2532

ในพระราชดำรินี้ ทรงติเข้าไปตรงหัวใจของการศึกษาและการพัฒนาที่เดียว ดังนี้

(1) การสร้างความสำเร็จก้าวหน้าที่มั่นคงแท้จริงของบ้านเมือง ขึ้นกับการพัฒนาคนที่มีคุณภาพ

(2) การศึกษายังสร้างคนที่มีความบกพร่องอยู่มาก "... ผู้ที่มีจุดบกพร่องดังกล่าวนี้ เห็นกันอยู่ว่ามักจับเหตุจับผล จับหลักการไม่ถูก ส่วนใหญ่จึงจะประสบปัญหาและความผิดพลาด ไม่อาจสร้างความสำเร็จก้าวหน้าที่มั่นคงแท้จริงให้แก่ตน แก่บ้านเมืองตามเป้าหมาย"

(3) การศึกษาจะต้องสร้างรากฐานของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือมีทั้งความเก่งและความดีพร้อม

(4) การพัฒนาที่กำลังเร่งร้อนกระทำกันอยู่ในเวลานี้ จะไม่เป็นความสำเร็จก้าวหน้าที่แท้จริง หากไม่ปรับปรุงการศึกษาให้ดี ถ้าไม่ใช่ความสำเร็จก้าวหน้าที่แท้จริง ก็เป็นความสำเร็จก้าวหน้าที่ปลอม ๆ

การศึกษาทุกวันนี้ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัยเน้นที่การยึดเยียดรายละเอียด เนื้อหา และเทคนิคเป็นสำคัญ ไม่สร้างสติปัญญาอย่างแท้จริง ทำให้คิดไม่เป็น ทำไม่เป็น และขาดความเข้าใจตนเองที่สัมพันธ์อยู่กับสรรพสิ่งทั้งหลาย (จริยธรรม) ทำให้ประเทศชาติอ่อนแอและประกอบด้วยคนที่ก่อทุกข์ให้ตนเองและผู้อื่น ในสภาพอย่างนี้ อย่าพูดถึงการพัฒนาสังคมเลย การพัฒนาเศรษฐกิจก็ดำเนินต่อไปไม่ได้ เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจโดยไม่พัฒนาคนนั้นไปได้ช่วงสั้น ๆ เท่านั้น

วงการศึกษานิตทุกระดับควรนำกระแสพระราชดำริสไปปรับปรุงการศึกษากันอย่างจริงจังเพื่อให้การศึกษาสามารถพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อให้ประเทศไทยมีพลังทางปัญญาและพลังทางจริยธรรม อันเป็นรากฐานของความสำเร็จก้าวหน้าที่แท้จริง

โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีซึ่งเคยปรารภถึงความอ่อนแอของการศึกษาไทยอยู่แล้ว ควรจะถือเป็นโอกาสนำพระราชดำริสใส่เกล้า แล้วโดดลงมาทำเรื่องนี้อย่างจริงจังด้วยตนเอง เพราะเรื่องนี้คือหัวใจของการพัฒนาประเทศ

ในประเทศอังกฤษ ถ้ามีประเด็นสำคัญยิ่งยวดของชาติ รัฐบาลจะตั้งคณะราชกรรมาการ (Royal Commission) ขึ้นเพื่อให้ข้อเสนอแนะกับรัฐบาล เพราะการจะไปพึ่งส่วนราชการอยู่ตามปกติอย่างเดียวหาเพียงพอไม่ เพราะส่วนราชการต่าง ๆ มักมีปัญหาติดขัดอยู่แล้ว

เรื่องการศึกษาคือเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งยวดของชาติ ใครก็ตามที่เป็นนายกรัฐมนตรีหรือคิดจะมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกต่อ ๆ ไป ถ้าเห็นความสำคัญของเรื่องนี้อย่างจริงจังและสุจริตใจ ก็จะสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่บ้านเมืองได้ตามกระแสพระราชดำรัส

ประเวศ วะสี